

1 Förändringar med anledning av utökad beslutanderätt i fråga om företagskoncentrationer

1.1 Inledning

Den 1 januari 2018 träder en ny ordning i kraft som innebär att Konkurrensverket får utökad beslutanderätt i fråga om företagskoncentrationer. Den största förändringen är att Konkurrensverket kan besluta om förbud mot en företagskoncentration.¹

I praktiken rör frågan relativt få koncentrationsärenden. Alltsedan 1993 har drygt 2 700 koncentrationsanmälningar gjorts till Konkurrensverket och av dessa har 91 ärenden lett till att Konkurrensverket funnit anledning att granska förvärvet närmare genom att inleda en särskild undersökning. Under de senaste tio åren har det i genomsnitt handlat om två till tre ärenden per år.

Förtroendet för det sätt på vilket Konkurrensverket handlägger ärenden om företagskoncentrationer i dag är högt. Att detta ska gälla även framöver är avgörande för en framgångsrik, effektiv och rättssäker lagtillämpning. För att säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kraven på objektivitet och effektivitet har vi analyserat konsekvenserna av den nya regleringen om beslutanderätt och behovet av att vidta förändringar i vårt nuvarande arbetssätt.

Promemorian inleds med en beskrivning av hur handläggningen av koncentrationsprövningar går till i dag. Därefter redovisas de överväganden som gjorts och åtgärder som Konkurrensverket beslutat att införa med anledning av den utökade beslutanderätten. Dessa anpassningar tar sin utgångspunkt i Konkurrensverkets nuvarande organisation och arbetssätt och avser att stärka befintliga funktioner och processer. Därutöver syftar de till att öka tydligheten och transparensen kring hur handläggningen av koncentrationsärenden går till.

---

¹ Se ny lydelse av 4 kap. 13 § m.fl. konkurrenslagen (2008:579), SFS 2017:986, prop. 2017/18:15, bet. 2017/18:NU5 och SOU 2016:49.

Inför beslutet publicerade Konkurrensverket den 30 oktober 2017 en promemoria på vår webbplats. Promemorian var tillgänglig till och med den 14 november för den som ville lämna synpunkter. Därutöver anordnade vi ett öppet möte den 13 november i Konkurrensverkets lokaler där vi muntligen presenterade våra förslag. Vid mötet deltog bland annat ett tjugotal ombud från de advokatbyråer som har mest erfarenhet av denna typ av ärenden hos Konkurrensverket.

Utöver de frågor och synpunkter som framfördes muntligen vid mötet den 13 november, fick vi också in skriftliga synpunkter från Forum för Konkurrensrättsadvokater. Inga andra skriftliga synpunkter har kommit in till Konkurrensverket.

I denna reviderade promemoria presenteras den ordning som kommer att gälla vid årsskiftet för prövning av företagskoncentrationer. Informationen kommer även att finnas tillgänglig på Konkurrensverkets webbplats.

2 Hur fungerar koncentrationsutredningarna i dag?

2.1 Inledning

I detta avsnitt beskrivs kortfattat utredningsverktygen och de olika stegen i en koncentrationsutredning på Konkurrensverket. Information om verkets handläggning av dessa ärenden ges även i Konkurrensverkets vägledning för anmälan och prövning av företagskoncentrationer (Vägledningen).²

2.2 Konkurrensverkets utredningsverktyg

Om det behövs för att Konkurrensverket ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt konkurrenslagen får verket ålägga ett företag att tillhandahålla uppgifter. I koncentrationsärenden är det vanligt att Konkurrensverket ålägger parterna att inkomma med uppgifter. Även konkurrenter och kunder till parterna, samt andra som förväntas ha kunskap om branschen, kan åläggas att inkomma med uppgifter.

Konkurrensverket inhämtar normalt uppgifter från marknadsaktörer även muntligt på möten eller via telefonkontakter. De muntliga kontakterna dokumenteras genom tjänsteanteckningar.

Om det behövs för att Konkurrensverket ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt konkurrenslagen får verket också ålägga den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig för förhör.

---

² Konkurrensverkets vägledning för anmälan och prövning av företagskoncentrationer (dnr 581/2014), http://www.konkurrensverket.se/globalassets/konkurrens/pm/vagledning_foretagskoncentrationer.pdf.

2.3 Anmälan och fas 1

En anmälan om företagskoncentration ska i normalfallet göras av det eller de företag som förvärvar kontroll. När en fullständig koncentrationsanmälan kommit in till Konkurrensverket har verket 25 arbetsdagar på sig att fatta beslut om att inleda en särskild undersökning av företagskoncentrationen eller lämna koncentrationen utan åtgärd. I det fall part under denna 25-dagarsfrist (fas 1) lämnar ett förslag till åtagande till Konkurrensverket som syftar till att verket ska lämna koncentrationen utan åtgärd, förlängs fas 1 till 35 arbetsdagar.

Anmälan kan föregås av förhandskontakter med Konkurrensverket. Förhandskontakter ökar förutsättningarna för att koncentrationsanmälan är fullständig från början. De kan också vara viktiga för att t.ex. i ett tidigt skede identifiera vilka frågor eller förhållanden som kan behöva utredas särskilt. Sådana kontakter är därför både önskvärda och välkomna.

Under fas 1 granskas anmälan och en utredning påbörjas. I koncentrationer där det finns en horisontell överlappning eller vertikal koppling mellan de samgående företagens verksamheter, tar Konkurrensverket normalt marknadskontakter. I vissa fall kan Konkurrensverket dock redan på grund av transaktionens karaktär bedöma att marknadskontakter inte är nödvändiga för att verket ska kunna fatta beslut i ärendet.

Enklare koncentrationsärenden handläggs normalt av endast en handläggare. Vid mer omfattande eller komplicerade ärenden, kan flera handläggare tillsättas och i vissa fall skapas en projektgrupp redan tidigt i processen med medarbetare från Chefsekonomavdelningen och Juridiska avdelningen.

Om koncentrationen inte bedöms ge upphov till några konkurrenshämmande effekter, fattar normalt funktionsansvarig för företagskoncentrationer beslut om att lämna koncentrationen utan åtgärd i fas 1.

Om det däremot under fas 1 framkommer omständigheter som talar för att koncentrationen skulle kunna påtagligt hämma en effektiv konkurrens, eller om det inte går att utesluta att koncentrationen kan leda till sådana effekter, kontaktas parterna för ett avstämningsmöte inom 15–20 arbetsdagar. I praktiken brukar detta innebära ett telefonmöte där ansvarig handläggare informerar om vad som framkommit under utredningen och att denne kommer att föreslå att generaldirektören fattar beslut om särskild undersökning. Telefonmötet kan också på önskemål av parterna följas av ett fysiskt möte.

De allra flesta koncentrationsärenden avslutas i fas 1. Konkurrensverkets ambition är att i enklare ärenden fatta beslut inom 15 arbetsdagar.³ Den genomsnittliga

---

³ Se Vägledningen, p. 83

handläggningstiden för koncentrationsärenden avslutade under fas 1 var 13 arbetsdagar under 2016 och 15 arbetsdagar under 2015.⁴ De koncentrationer där det saknas horisontella överlappningar eller vertikala kopplingar mellan de berörda företagen avslutas i praktiken nästan alltid inom 10 arbetsdagar.⁵ Som framgått ovan är det relativt få ärenden som går vidare till särskild undersökning (fas 2).

2.4 Beslut om att inleda fas 2

Den lagstadgade fristen för fas 2 är tre månader, dvs. ca 90 kalenderdagar, men kan med parternas samtycke förlängas av domstol med en månad i taget.

Beslut om att inleda fas 2 fattas av generaldirektören efter beslutsföredragning. Vid beslutsföredragningen närvarar, förutom generaldirektören och föredraganden, normalt chefsjuristen, chefsekonomen, avdelningschefen för Konkurrenstillsyn, enhetschefen för Karteller och förvärv, funktionsansvarig för företagskoncentrationer, samt de handläggare som berett ärendet.

Om det inte skett tidigare under utredningen, tillsätts senast vid beslut om fas 2 en projektgrupp med deltagare från berörda avdelningar bl.a. Chefsekonomavdelningen och Juridiska avdelningen.

Inom 10 arbetsdagar efter beslut om särskild undersökning erbjuder Konkurrensverket ännu ett avstämningsmöte med parterna. Detta möte syftar till att underlätta planeringen av den fortsatta utredningen.

I fas 2 fördjupas utredningen med inriktning på att närmare analysera om de skadeteorier som har identifierats kan bekräftas. Den ekonomiska utredningen och analysen i fas 2 är ofta omfattande. Det är också relativt vanligt att Konkurrensverket genomför större kund- eller konsumentundersökningar, antingen genom eget enkätverktyg eller genom att anlita ett marknadsundersökningsföretag.

Om projektgruppen fortsatt bedömer att koncentrationen är problematisk från konkurrenssynpunkt, inleds parallellt med utredningen ett arbete med att sammanställa ett utkast till stämningsansökan.

2.5 Bevis- och ekonomiföredragning

Bevis- och ekonomiföredragning är ett internt kvalitetssäkringsförfarande inom myndigheten. Vid föredragningen deltar projektgruppen, funktionsansvarig för företagskoncentrationer, projektägare om denna är någon annan än funktionsansvarig samt tjänstemän från Chefsekonomavdelningen och den Juridiska avdelningen. Vid bevis- och ekonomiföredragningen deltar även chefsjuristen och

---

⁴ Se Konkurrensverkets årsredovisning 2016, s. 86.

⁵ Se Konkurrensverkets konkurrenstillsyn 2015–2016 (rapport 2017:5), s. 76.

chefsekonomen. Dessa avstämningar sker före samråd med generaldirektören (GD-samråd) i frågan om det finns skäl att skicka ett utkast till stämningsansökan till parterna.

Syftet med bevis- och ekonomföredragningen är att projektgruppen ska inhämta kritiska synpunkter på innehållet i utredningen från erfarna tjänstemän som tidigare inte har deltagit i det faktiska utredningsarbetet. Denna föredragning är inte en del av utredningsarbetet, utan utgör en kvalitetssäkring inför beslutsfattandet.

Inför bevis- och ekonomföredragningen delas ett skriftligt arbetsmaterial till Chefsekonomavdelningen och Juridiska avdelningen. Underlaget består normalt av projektgruppens utkast till stämningsansökan med tillhörande bevisning och andra relevanta handlingar. Vid bevis- och ekonomföredragningen presenterar projektgruppen kort sin utredning, analys och den framtagna bevisningen. Även invändningar och svagheter presenteras tydligt.

Återkoppling till projektgruppen sker vanligtvis senast inom fem arbetsdagar. Vid återkopplingen redogör Chefsekonomavdelningen och Juridiska avdelningen för hur de ser på utredningsmaterialet och den bevisning och analys som har presenterats.

Därefter har projektgruppen ytterligare några dagar på sig att omhänderta och värdera de synpunkter som kommit fram innan det är dags för s.k. GD-samråd med generaldirektören.

2.6 Beslut att skicka utkast till stämningsansökan

Vid GD-samrådet fattas beslut av generaldirektören om att skicka ett utkast till stämningsansökan. Vid detta GD-samråd företräds normalt samma funktioner som vid beslut om att inleda en särskild undersökning (fas 2).

Enligt Vägledningen för koncentrationsärenden ska ett utkast till stämningsansökan skickas till de berörda företagen fyra till fem veckor innan fristen för den särskilda undersökningen går ut.

I samband härmed får parterna också del av de handlingar som tillförts ärendet av annan än parterna och som inte kommunicerats tidigare under utredningen. I vissa fall kan Konkurrensverket ge part tillgång till uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Detta sker i enlighet med ett särskilt s.k. datarumsförfarande. Det innebär att viss information i utredningen hålls tillgänglig i ett rum i Konkurrensverkets lokaler (datarummet) till vilket endast en snäv krets av personer får tillgång. Syftet med partsinsyn på detta sätt är att skydda kommersiellt känslig information som omfattas av sekretess gentemot part, men samtidigt göra det möjligt för part att kontrollera

exempelvis den ekonomiska analys Konkurrensverket gjort i ärendet.⁶ För att underlätta för parterna att identifiera vilka uppgifter Konkurrensverket grundar sin bedömning på, eftersträvar verket att i utkastet löpande göra hänvisningar till relevanta handlingar.

Parterna får normalt två veckor på sig att lämna ett yttrande över Konkurrensverkets utkast till stämningsansökan.

Inom fem arbetsdagar efter parternas yttrande över utkastet till stämningsansökan erbjuds parterna åter möjlighet till ett avstämningmöte. Mötet syftar till att diskutera innehållet i parts yttrande och eventuella förslag från parterna på mindre ingripande åtgärder som kan innebära att Konkurrensverket i stället kan lämna koncentrationen utan åtgärd. Om parterna överväger att lämna förslag på åtaganden bör dessa presenteras senast vid detta avstämningmöte.

För att Konkurrensverket ska kunna beakta åtaganden i detta skede av utredningen bör parterna redan vid mötet även kunna ge besked om hur man ställer sig till att, om Konkurrensverket anser att det finns behov, begära förlängning av den tidsfrist inom vilken verket får väcka talan mot koncentrationen vid Patent- och marknadsdomstolen.

2.7 Beslut om stämningsansökan

Om projektgruppen även efter parternas yttrande står fast vid sin bedömning att koncentrationen är ägnad att påtagligt hämma konkurrensen, sker delning internt av utkast till stämningsansökan, bevisuppgift och övrigt beslutsunderlag inför beslutsföredragning.

Vid den slutliga föredragningen företräds åter samma funktioner som vid beslut om att inleda särskild undersökning och GD-samråd om att skicka utkast till stämningsansökan. Generaldirektören fattar beslut om stämningsansökan ska lämnas in eller om koncentrationen ska lämnas utan åtgärd.

Vid beslut om att lämna in stämningsansökan till domstol, färdigställs den av Juridiska avdelningen. Därefter lämnas den in till Patent- och marknadsdomstolen.

2.8 Avstämningmöten

Som framgått ovan erbjuder Konkurrensverket i dag avstämningmöten vid tre tidpunkter i de företagskoncentrationsärenden som går vidare till särskild undersökning. De som erbjuds denna möjlighet är part och deras respektive ombud. Vid behov kan ytterligare avstämningmöten genomföras.⁷ I praktiken

---

⁶ Mer information om datarum ges i Vägledningen, p. 123–128.

⁷ Se även Vägledningen s. 87–90.

kan det äga rum relativt många möten, fysiskt eller per telefon, under en särskild undersökning.

Dessa möten är tämligen formlösa och deras karaktär kan variera avsevärt beroende på om det är fråga om en kort lägesrapportering från projektledaren till ombuden, om parterna kommer till Konkurrensverket för att de önskar presentera en egen analys av någon specifik fråga i ärendet, eller om det finns skäl att diskutera mindre ingripande åtgärder som t.ex. åtaganden. Konkurrensverkets erfarenhet är att muntlig kommunikation som komplement till den skriftliga är ett bra sätt för att klargöra sakförhållanden, undvika missförstånd, säkerställa möjligheten för företagen att få sin sak belyst och därigenom bidra till väl underbyggda beslut.

3 Överväganden och beslutade åtgärder

3.1 Inledning

För att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker verksamhet är det viktigt med en väl avvägd balans mellan kraven på objektivitet och effektivitet. Detta är angeläget bland annat i ärenden om företagskoncentrationer där de tidsfrister som lagstiftningen ger Konkurrensverket är mycket snäva. Koncentrationsärenden rör stora ekonomiska värden och det kan konstateras att förtroendet för prövningen är avgörande för dess legitimitet.

Konkurrensverkets bedömning är att verkets arbetssätt och handläggning av koncentrationsärenden fungerar väl. Detta bekräftas också av våra intressentmätningar där 8 av 10 svarar att de är nöjda med bemötandet de fått från Konkurrensverket. De synpunkter som har framförts rörande utkastet till denna promemoria pekar i samma riktning, dvs. att Konkurrensverkets handläggning av företagskoncentrationer uppfattas som snabb och effektiv. Det kan vidare noteras att regeringen bedömer att den ordning som hittills tillämpats i andra konkurrensrättsliga ärenden där Konkurrensverket både haft en utredande och beslutande roll har fungerat väl och uppfyllt de krav på rättssäkerhet som bör ställas.⁸

Regeringen har delegerat den interna organisationen och utformandet av beslutsfunktionen till Konkurrensverket.

3.2 Ramarna för koncentrationsprövningen

Det bör framhållas att en prövning av en företagskoncentration i första hand är ekonomisk. Underlaget för prövningen utgörs av de uppgifter om koncentrationen som det aktuella företaget lämnat i sin anmälan till Konkurrensverket. Bestämmelser om anmälan innehåll finns i Konkurrensverkets föreskrifter (KKVFS 2010:3) om anmälan om företagskoncentration enligt konkurrenslagen

---

⁸ Se prop. 2017/18:15 s. 24.

(2008:579), förkortad KL. I anmälan intygas att de uppgifter som lämnas är sanna, korrekta och fullständiga.

För Konkurrensverkets undersökning och prövning av företagskoncentrationer är bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:226) tillämpliga. Därav följer att en part har rätt att lämna uppgifter muntligen (14 §) och rätt att ta del av det som tillförts ärendet av någon annan innan det avgörs (17 §). Konkurrensverket får också ålägga den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig för förhör på tid och plats som verket bestämmer (5 kap. 1 § KL). Vid förhör ska en utsaga av den som förhörs upptecknas, läsas upp och granskas av den förhörde (5 kap. 2 § KL). En sådan uppteckning kan läggas fram i domstol (8 kap. 14 § KL). Dessa bestämmelser har sin motsvarighet i rättegångsbalkens bestämmelser om uppteckning av utsaga.⁹ Därutöver ska de som avses med verkets åtgärder ges tillfälle att yttra sig över ett utkast till beslut. Det kan noteras att de bestämmelser som Konkurrensverket ska tillämpa under sin undersökning och prövning av en företagskoncentration säkerställer att myndigheten har de verktyg som behövs för att dess beslut ska vila på stabil och rättssäker grund.¹⁰

3.3 Utgångspunkter i nuvarande organisation och arbetsätt

Ovan redovisade skäl talar enligt Konkurrensverkets bedömning för att låta anpassningarna ta sin utgångspunkt i verkets nuvarande organisation och arbetsätt genom att stärka redan befintliga funktioner och processer för kvalitetssäkring.

Bland befintliga funktioner och processer för kvalitetssäkring märks – som redogjorts för ovan – särskilt bevis- och ekonomföredragningar. Därtill kommer den kvalitetssäkring som sker genom intern delning av beslutsunderlaget inför föredragningen då slutligt beslut ska fattas av generaldirektören. Vid denna föredragning deltar ett flertal tjänstemän, däribland chefsjuristen och chefsekonomen.

3.4 Åtgärder för stärkt intern kvalitetssäkring

3.4.1 Stärkt roll för chefsjuristen och chefsekonomen

Chefsjuristen och chefsekonomen fyller redan i utgångsläget särskilda roller i arbetet med kvalitetssäkring. Från och med den 1 januari 2018 kommer dessa chefstjänstemän i koncentrationsärenden inte att delta i det faktiska utredningsarbetet innan ärendena är färdiga för ställningstagande av generaldirektören. Konkurrensverkets bedömning är att dessa chefstjänstemäns särskilda ansvar som

---

⁹ I 22 § andra stycket förundersökningskungörelsen ges ytterligare vägledning i hur ett förhör, som ska tas in i ett förundersökningsprotokoll, ska dokumenteras. Av förarbetena till KL framgår att dessa bestämmelser även ska tillämpas på förhör hos Konkurrensverket (prop. 2007/08:135 s. 100 ff.). Syftet med bestämmelserna är att öka rättssäkerheten.

¹⁰ Jfr prop. 2017/18:15 s. 24 f.

rådgivare åt generaldirektören i ekonomiska respektive juridiska frågor på så sätt tydliggörs och förstärks.

Synpunkter som framkommit under beredningen

Förslaget har fått ett positivt bemötande. Forum för Konkurrensrättsadvokater framför dock att det inte framgår närmare hur det ska säkerställas att respektive chef hålls helt utanför ärendena. Vidare anser Forumet att det vore lämpligt att även inrätta en ny och helt oberoende funktion som, utöver att ansvara för kvalitetssäkring av ärenden, även kan tänkas leda muntliga förfaranden och säkerställa efterlevnaden av regler om t.ex. sekretess, partsinsyn och förvaltningsrättsliga principer. Forumet anser också att bevis- och ekonomföredragningen ska betraktas som en del av handläggningen och inte som en av förberedelserna till beslut. Detta innebär, enligt Forumet, att det kan ifrågasättas om chefsjuristen och chefsekonomen ska närvara.

Överväganden med anledning av framförda synpunkter

När det gäller att säkerställa att chefsekonomen och chefsjuristen hålls "helt" utanför ärendena, bedömer Konkurrensverket att detta inte är effektivt på en myndighet av verkets storlek. Chefsekonomen och chefsjuristen ska inte aktivt delta i utredningarna genom att exempelvis besluta om utredningsåtgärder, närvara vid intervjuer och förhör och arbeta med analyser. Att de däremot under utredningens gång hålls underrättade och även kan begära information om vad som sker, framför allt i samband med fastställda samråds- och beslutstillfällen, är nödvändigt för att de ska hinna ta till sig underlaget och kunna bistå generaldirektören med en självständig uppfattning inför slutligt beslut. Detta inkluderar enligt Konkurrensverkets bedömning att de deltar vid bevis- och ekonomföredragningen.

Angående förslaget att inrätta en ny funktion bedömer Konkurrensverket att en sådan ordning inte är nödvändig för att säkerställa rättssäkerhetsaspekter eller tillämpningen av förvaltningsrättsliga principer. Konkurrensverkets beslut kommer att kunna överklagas i två instanser och såväl Patent- och marknadsdomstolen som Patent- och marknadsöverdomstolen kan göra en fullständig prövning av ärendets alla aspekter. En ny "oberoende" funktion skulle inte heller innebära ett effektivt utnyttjande av Konkurrensverkets resurser då funktionens verksamhet skulle vara begränsad till ett fåtal ärenden.

3.4.2 Muntligt förfarande införs i koncentrationsärenden

Som framgår av beskrivningen av nuvarande arbetssätt har parterna i koncentrationsärenden redan i dag möjlighet att framföra sina argument muntligen vid möten på Konkurrensverket. Det tredje och sista avstämningmötet som Konkurrensverket erbjuder enligt Vägledningen, kommer från och med den 1 januari 2018 att ersättas av att Konkurrensverket bjuder in parterna till ett mer formaliserat så kallat muntligt förfarande under ledning av en oberoende ordförande. Även generaldirektören kommer att närvara vid det muntliga

förfarandet. Inbjudan sker i samband med att Konkurrensverket skickar ett utkast till beslut som innebär ett förbud eller åläggande. Parterna väljer om de vill tacka ja till erbjudandet. Det muntliga förfarandet äger rum när parterna kommit in med sitt skriftliga svar. Syftet är att parterna får möjlighet att även inför beslutsfattaren muntligen framföra sina synpunkter och argument. Det bör framhållas att muntligt förfarande inte utesluter andra avstämningsmöten vid behov.

Synpunkter som framkommit under beredningen

Införandet av muntligt förfarande i koncentrationsärenden har fått ett positivt bemötande. Såväl vid mötet på Konkurrensverket som i Forumets yttrande har det dock framförts ett antal synpunkter och önskemål. Till en början bör det muntliga förfarandet äga rum så sent i utredningen som möjligt och efter det att fristen för det skriftliga svaret på Konkurrensverkets utkast till beslut gått ut. Chefsjuristen eller chefsekonomen bör inte utses till "oberoende ordförande" och Forumet anser att rollen bör tas av den av Forumet föreslagna nya funktionen. Både vid mötet och i Forumets skriftliga yttrande har också synpunkter framförts om att generaldirektören bör delta vid mötet. Det finns också ett önskemål att inte bara parterna, utan även Konkurrensverkets projektgrupp, ska lägga fram sina ståndpunkter vid det muntliga förfarandet.

Överväganden med anledning av framförda synpunkter

Muntligt förfarande används redan i dag i andra typer av ärenden hos Konkurrensverket. När muntligt förfarande nu införs också för koncentrationsärenden, har vi mot bakgrund av de synpunkter som framkommit beslutat att delvis avvika från det format som tillämpas i andra typer av ärenden.

I nuläget väljer Konkurrensverket att för muntligt förfarande i koncentrationsärenden ansluta till dagens ordning vad gäller tidpunkten för muntligt förfarande. Mötet kommer således att äga rum efter det att svarsfristen för det skriftliga yttrandet gått ut. Ordföranden vid mötet kommer liksom nu att utses av generaldirektören. Chefsjuristen och chefsekonomen kommer att närvara vid det muntliga förfarande, dock inte som ordförande.

Generaldirektören kommer att närvara vid muntligt förfarande i koncentrationsärenden. Syftet är att skapa incitament för parterna att lyfta fram allt av relevans för utredningen.

Det muntliga förfarandet ska framför allt ses som en möjlighet för parterna i koncentrationen att i valda delar muntligen komplettera och utveckla sin argumentation. Däremot är det inte aktuellt med någon motsvarande presentation från Konkurrensverkets projektgrupp vid detta tillfälle. Om parterna önskar att projektgruppen närmare utvecklar och förklarar delar av beslutsutkastet, kan ett eller vid behov flera särskilda möten ordnas för detta. Lämpligen äger sådana möten rum innan svarsfristens utgång.

3.4.3 Ändringar i Konkurrensverkets vägledning och arbetsordning

Konkurrensverket styr själv sina arbetsformer i aktuella avseenden, varför anpassningarna så långt möjligt och lämpligen regleras i verkets arbetsordning.

Därutöver behöver Vägledningen ändras för att återspegla Konkurrensverkets utökade beslutanderätt. I samband med detta kan Vägledningen komma att kompletteras med förslag för att ytterligare effektivisera handläggningen för såväl Konkurrensverket som parterna i koncentrationen. Den reviderade Vägledningen kommer att finnas tillgänglig för synpunkter på Konkurrensverkets webbplats www.konkurrensverket.se i mitten av december 2017.

Något behov av ändringar i Konkurrensverkets föreskrifter om anmälan (KKVFS 2010:3) eller i verkets anvisningar för anmälan har inte framkommit.